

MEDALII ȘI DECORAȚII DIN COLECȚIA INSTITUTULUI DE ARHEOLOGIE DIN IAȘI (I)

DE

SEVER-PETRU BOȚAN*, LUCIAN MUNTEANU**

Abstract

The authors aim to present a first series of 13 decorations and medals awarded by the Kingdom of Romania between 1878 and 1933. They represent both civilian and military awards and entered in the numismatic collection of the Institute of Archaeology – Iași, through various donations. These medals, although we do not know their actual owners or their deeds, bear witness of our national history in the last 150 years.

Keywords: *Phaleristics, medals and awards, Kingdom of Romania, civilian and military decorations, 19th-20th centuries.*

În colecția numismatică a Institutului de Arheologie al Academiei Române, filiala Iași, există un bogat fond de decorații și medalii, pe care intenționăm să îl facem cunoscut, pe parcursul mai multor studii. Primul dintre acestea este dedicat unui mic lot de 13 decorații civile și militare conferite de Regatul României, în perioada 1878–1933. Proveniența exactă a pieselor, precum și identitatea celor cărora le-au fost oferite, sunt, din păcate, necunoscute. Ceea ce știm cu certitudine este că piesele fac parte din inventarul unor donații mai vechi, anterioare anului 1981, către Institutul de Arheologie din Iași.

Prezentăm succint aceste decorații, aranjate în ordinea instituirii lor și clasificate după emitent¹.

CAROL I AL ROMÂNIEI (1866 – 1914)

CRUCEA „TRECEREA DUNĂRII” (Pl. I/1 [A-B])

Crucea „Trecerea Dunării” a fost instituită prin Înaltul Decret Domnesc nr. 617 din 23 Martie 1878 pentru răsplătirea „...tuturor militarilor și asimilaților de orice grad, cari au fost însumați, atașați sau însărcinați cu controlul administrativ la corpurile de trupă ori la serviciile militare ce au operat peste Dunăre și au luat parte la campania din 1877–1878 în Bulgaria” (Art. 2) și deasemenea „...și funcționarilor civili și persoanelor cari, neapartținând deadreptul oștirii, au fost chemate de un serviciu efectiv și permanent pe lângă armata noastră de operațiune pe țărmul drept al Dunărei” (Art. 3)².

Decorația era confecționată din oțel oxidat, negru, având forma unei duble cruci de tip bizantin, cu lungimea brațelor de 43 mm, lățimea de 6 mm și grosimea de 2 mm. În centrul ei se găsește un medalion rotund, înconjurat de un cerc de oțel, ce poartă pe avers inscripția TRECEREA DUNĂRII, având, în mijloc, anul 1878, (Pl. I/1a). Pe revers este reprezentată monograma domnitorului Carol al României, compusă din două litere C majuscule, aflate și surmontate de o coroană (Pl. I/1b)³.

Din nefericire, exemplarul aflat în colecția Institutului de Arheologie nu mai păstrează și panglica. În mod obișnuit aceasta putea fi de două tipuri. 1. Pentru personalul militar – „o panglică de moar roșu închis, lată de 40 milimetri, având două vergi negre verticale în lățime de 10 milimetri separate una de alta printr-o vargă de culoarea fondului panglicei (roșu închis) de 8 milimetri. De ambele margini ale panglicei

* Institutul de Arheologie, Iași; sever_botan@yahoo.com.

** Institutul de Arheologie, Iași; lucanas2000@yahoo.com.

¹ Decorațiile au fost emise de Carol I, Ferdinand I și Carol al II-lea, iar în această ordine am decis și noi să le prezentăm.

² IONESCU 1915: 63; cf. IVĂNCEANU *et al.* 1927: 107.

³ SAFTA *et al.* 1993: 100; CALIANU 2006: 21, nr. II.5.1; CIUREA 2011: 56, Nr. 88.

rămâne o dungă roșie de culoarea fondului panglicei, în lățime de 6 milimetri” (*Art. 9*) și 2. Pentru personalul ce nu aparținea armatei – „o panglică având fondul negru, lat de 17 milimetri, în două lisieruri roșii, în lățime de 2 milimetri pe margine” (*Art. 10*)⁴.

În regulamentul mai erau stipulate, printre altele, că decorația se poartă pe partea stângă a pieptului cu aversul spre exterior (*Art. 11*), dar și faptul că după trecerea în neființă a posesorilor, decorațiile gradelor inferioare urmau să fie depuse la bisericile comunale împreună cu o tablă pe care erau trecute datele eroului (*Art. 16*), în vreme ce decorațiile ofițerilor urmau să fie expuse la Muzeul Militar sau la Arsenal (*Art. 18*)⁵.

Mai târziu, prin Decretul regal nr. 3870 din 27 Octombrie 1939, ofițerii activi, ce erau descendenți ai celor decorați după Războiul de Independență, au primit dreptul de a purta medalia cu bareta metalică TRADIȚIE, atașată pe panglică⁶.

În fine, o decorație comemorativă având aceeași formă, numită „Trecerea Dunării-Plevna” a fost creată de Asociația istorico-militară 6 Dorobanți, cu ocazia împlinirii a 130 de ani de la luptele de la Plevna. Diferențele sunt date de coloritul diferit al panglicii (albastru și roșu), precum și bareta metalică PLEVNA, atașată la partea superioară a acesteia⁷.

ORDINUL „COROANA ROMÂNIEI” (PL. I/2-4 [A-B])

Una dintre cele mai importante distincții, atât civile cât și militare, acordate în perioada Regatului României este Ordinul „Coroana României”, instituit prin Decretul regal nr. 1244 din 10 Mai 1881, cu scopul de „a recompensa serviciile aduse Statului” (*Art. 1*)⁸. Acesta putea fi oferit atât civililor, cât și militarilor, fiind ierarhizat în cinci clase (Cavaler, Ofițer, Comandor, Mare Ofițer, Mare Cruce – *Art. 4*), diferențiate între ele prin dimensiuni, culoare, aspect și modul de purtare. Decorația propriu-zisă are forma unei cruci de Malta cu brațele emailate de culoare roșie, încadrate de o bordură albă. În mijlocul crucii sunt montate două medalioane de culoare roșie cu bordură albă. Pe avers este montată Coroana regală de oțel, fabricată din metalul unui tun inamic capturat la Plevna, încadrată de inscripția PRIN NOI ÎNȘINE și 14 MARTIE 1881 (data proclamării Regatului), în vreme ce pe revers este înscrisă data de 10 MAIU (ziua încoronării lui Carol I), înconjurată pe cercul de smalt alb, de anii 1866–1877–1881 (momentele fundamentale ale constituirii Regatului României)⁹. În ceea ce privește panglica, aceasta este de culoare albastră, cu câte o bandă argintie pe margini¹⁰.

În colecția Institutului de Arheologie se găsesc trei exemplare ale acestui Ordin, din care un exemplar, în grad de Ofițer (Pl. I/2 [a-b]) și două exemplare, în grad de Cavaler (Pl. I/3-4 [a-b]). Deși sunt nemarcate, ele par să aibă producători diferiți, luând în considerare o serie de elemente distincte în ceea ce privește manufactura lor. Toate cele trei piese se circumscriu primului model (1881) al acestei decorații și au însemne civile. Panglica piesei cu numărul 2 este împodobită cu o rozetă ce reprezenta unul din semnele distinctive pentru gradul de Ofițer, alături de montura din argint aurit¹¹. Totuși, dimensiunile sale reduse ne fac să credem că nu aceasta era panglica originală, ci, mai degrabă, una ce aparținea unei decorații-miniatură.

MEDALIA „BĂRBĂȚIE ȘI CREDINȚĂ” (PL. I/5 [A-B])

Medalia „Bărbăție și credință” a fost instituită prin Decretul regal nr. 2812 din 3 Noiembrie 1903 și putea fi conferită, în special, ofițerilor și agenților de poliție „cari în îndeplinirea funcțiunii lor vor fi dat dovezi de bărbăție și credință...” și, de asemenea, „oricărui funcționar public sau persoană particulară care va

⁴ IONESCU 1915: 64–65; IVĂNCEANU *et al.* 1927: 108.

⁵ IONESCU 1915: 65–66; IVĂNCEANU *et al.* 1927: 109.

⁶ SAFTA *et al.* 1993: 100.

⁷ http://ro.wikipedia.org/wiki/Crucea_Trecerea_Dun%C4%83rii, accesat la data de 05.05.2015, ora 13.07.

⁸ IONESCU 1915: 44; IVĂNCEANU *et al.* 1927: 49.

⁹ IONESCU 1915: 46–47; IVĂNCEANU *et al.* 1927: 51; SAFTA *et al.* 1993: 54; CALIANU 2006: 25, Nr. II.10.1; CIUREA 2011: 31, Nr. 39-40.

¹⁰ În 1932 aspectul Ordinului Coroana României (atât civil cât și militar) va fi modificat, cifra regală dintre brațe fiind înlocuit cu o coroană, iar medalionul central de pe avers (coroana) fiind înlocuit, la rândul său, cu cifra regală. De asemenea, panglica pentru versiunea civilă rămâne albastră, însă dunga argintie va fi mutată pe mijloc (vezi SAFTA *et al.* 1993: 54, Pl. 17).

¹¹ CIUREA 2011: 32, Nr. 40.

fi contribuit la menținerea sau restabilirea ordinii și siguranței publice, va fi adus servicii importante poliției, va fi salvat viața sau avutul unei persoane cu pericolul vieții sale, ori va fi săvârșit un act de bărbăție sau credință” (*Art. 7*)¹².

Mai târziu, medalia a fost conferită și militarilor care s-au distins în Campania din Bulgaria în timpul celui de-al Doilea Război Balcanic. Singura deosebire consta în bareta metalică atașată pe panglică și inscripționată CAMPANIA 1913¹³. În fine, prin Decretul regal nr. 3429 din 21 Decembrie 1916, medaliei i s-a adăugat insemnul de război, constând din două spade încrucișate, formă în care a fost acordată și în vremea celui de-al Doilea Război Mondial¹⁴.

Încă de la început distincția a fost divizată în trei clase: clasa I (aurită), clasa II (argintată) și clasa III (bronz). Aceasta constă dintr-o piesă ovală (35 x 27 mm), ce are pe avers efigia regelui Carol, încadrată de inscripția CAROL I REGE AL ROMÂNIEI și pe revers, deviza BĂRBĂȚIE ȘI CREDINȚĂ, alături de o ghirlandă de lauri¹⁵. Panglica este de culoare galben deschis, încadrată de două dungă albastre și roșii, pe margini, fiind atârnată de medalie printr-o toartă metalică de forma unei ramuri de lauri¹⁶.

Regele era cel ce putea conferi această distincție, prin Decret regal, alături de un brevet ce conținea datele și gradul posesorului.

Există mai multe variante ale medaliei, cu diverse variații, ce țin de reprezentarea efigiei regale și a inscripțiilor, fapt pus pe seama numeroșilor producători, asupra cărora nu vom stăruia aici.

Exemplarul aflat în colecția Institutului de Arheologie reprezintă clasa I a primului model (1903). Sub efigia regelui se poate observa și numele gravorului; este vorba despre Joseph Resch, un bijutier furnizor al Casei Regale, renumit pentru frumusețea și designul operelor sale.

MEDALIA JUBILIARĂ CAROL I (PL. II/6-7 [A-B])

Instituită prin Decretul regal nr. 5384 din 28 Decembrie 1905, pentru a marca împlinirea a 40 de ani de domnie a regelui Carol I, medalia era considerată „o distincțiune onorifică” (*Art. 5*) ce urma să fie conferită la data de 10 Mai 1906¹⁷. La fel ca și Medalia „Bărbăție și credință”, aceasta avea formă ovală (38 x 31 mm), purtând pe avers efigia regelui cu inscripția CAROL I REGE AL ROMÂNIEI. În ceea ce privește reversul, acesta era diferit. Astfel, medalile destinate militarilor aveau inscripționată deviza ÎN AMINTIREA ANULUI AL 40-LEA AL CĂPITĂNIEI MELE și anii 1866–1906¹⁸, în vreme ce distincțiile acordate civililor erau ornate pe revers cu stema țării și anii 1866–1906 gravați dedesubt¹⁹. Panglica era de culoare roșie, cu o dungă neagră la mijloc și pe margini câte o dungă albastră, galbenă și albă fiind identică atât pentru modelul civil, cât și pentru cel militar²⁰.

Distincția putea fi acordată unei categorii numeroase și variate de funcționari civili și militari, împărțiți pe serii și categorii (actuali și foști miniștri, senatori, deputați, funcționari civili din capitală sau provincie, membri ai clerului, pensionari civili și eclesiastici, militari de orice grad aflați în activitate sau în rezervă, pensionari militari, veterani ai Războiului din 1877–1878, etc. – *Art. 6*) și era însoțită întotdeauna de un brevet emis de Cancelaria Ordinilor Regale, ce conținea datele celui care o primea²¹.

Cele două exemplare pe care le discutăm reprezintă modelul civil al acestei medalii, după cum se poate lesne observa pe reversul împodobit cu stema regală (Pl. II/6b și Pl. II/7b). Ambele piese sunt într-o stare de conservare foarte bună și se poate observa chiar numele gravorului inserat sub efigia regală. Este vorba despre Paul Telge, un cunoscut bijutier din Berlin, care a fost și în serviciul Casei Regale a României, executând, la comandă, numeroase medalii (precum superbele medalii jubiliare de 25 de ani de domnie a

¹² IONESCU 1915: 95; IVĂNCEANU *et al.* 1927: 137.

¹³ CATONE, ȘERBĂNESCU, BEDIVAN 1992: 23; vezi și IONESCU 1915: 96.

¹⁴ CATONE, ȘERBĂNESCU, BEDIVAN 1992: 23; SAFTA *et al.* 1993: 131.

¹⁵ CALLIANU 2006: 31; CIUREA 2011: 48.

¹⁶ CIUREA 2011: 48.

¹⁷ IONESCU 1915: 74–75; IVĂNCEANU *et al.* 1927: 74; CALLIANU 2006: 32.

¹⁸ Există trei variante ale acestei medalii pentru militari, ce diferă ușor în ceea ce privește dispunerea și forma inscripției de pe revers, vezi CIUREA 2011: 50, Nr. 80.

¹⁹ CIUREA 2011: 51, Nr. 81.

²⁰ CATONE, ȘERBĂNESCU, BEDIVAN 1992: 25; SAFTA *et al.* 1993: 134.

²¹ IONESCU 1915: 75–77; IVĂNCEANU *et al.* 1927: 76–77.

regelui Carol I din bronz argintat – 1891), decorații și chiar ordine regale.

MEDALIA „CA RĂSPLATĂ A MUNCII PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT” (PL. II/8 [A-B])

Medalia „Ca răsplata a muncii pentru învățământ” era acordată „...drept incurajare și răsplătire atât membrilor corpului didactic de toate gradele pentru serviciile aduse învățământului, cât și persoanelor cari, fie prin scrieri, fie prin donațiuni importante sau prin diferite alte moduri, vor fi contribuit la dezvoltarea învățământului și progresul cultural național în genere” (*Art. 2*)²². Prin Decretul regal nr. 1061 din 5 Martie 1907 era creată această medalie, cu scopul de a unifica celelalte trei distincții existente până atunci și anume „Ca răsplata a muncii pentru învățământul primar” (1898), „Ca răsplata a muncii pentru învățământul secundar” (1900) și „Ca răsplata a muncii pentru învățământul profesional” (1906)²³. Cu această ocazie erau stabilite trei clase (I-aurită, II-argintată, III-bronz), la fel ca și în cazul altor medalii civile sau militare apărute în această perioadă²⁴.

Distincția era de formă circulară (diametru de 30 mm), având pe avers efigia regelui și CAROL I REGE AL ROMÂNIEI, iar pe revers inscripția CA RĂSPLATĂ A MUNCII PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT înconjurată de o ghirlandă de stejar. La partea superioară se afla o cunună de lauri ce servea pentru prinderea panglicii. Aceasta din urmă era de culoare roșie, având pe mijloc o dungă lată de culoare albă²⁵.

Exemplarul nostru reprezintă clasa a II-a a acestei medalii, aflându-se într-o stare de conservare destul de bună. Se poate observa numele a doi gravori și anume Franz Xaver Pawlik (*F.X.Pawlik fec<it>*) – un celebru gravor austriac din Viena (pentru avers) și Joseph Resch, despre care am vorbit mai sus (pentru revers). Acesta nu este însă singurul caz în care cei doi au colaborat, fiind bine cunoscute colecționarilor și pasionaților medaliile „Bărbăție și credință” cu spade (model 1916), ce poartă semnătura ambilor artiști.

FERDINAND I AL ROMÂNIEI (1914 – 1927)

MEDALIA „RĂSPLATA MUNCII PENTRU CONSTRUCȚIUNI ȘCOLARE” (PL. II/9 [A-B])

Instituită prin Decretul regal nr. 2050 din 1 Mai 1923, medalia „Răsplata muncii pentru construcțiuni școlare” corespundea inițiativei dr. Constantin Angelescu (pe atunci Ministru al Instrucțiunii Publice) de a răsplăti pe cei ce se implicaseră activ în construcția de noi edificii școlare sprijinind programul de reformare a învățământului românesc din anii de după Primul Război Mondial. Și această distincție era compusă din trei clase, având o formă rotundă (35 de milimetri în diametru) și fiind prevăzută la partea superioară cu o cunună de lauri de care se prindea panglica. Pe avers era reprezentată efigia regelui Ferdinand cu inscripția FERDINAND I REGE AL ROMÂNILOR, în vreme ce pe revers era redată imaginea unui local de școală cu inscripția RĂSPLATA MUNCII PENTRU CONSTRUCȚIUNI ȘCOLARE și anul 1923²⁶. Panglica era împărțită în șapte dungi verticale de aceeași lățime, alternând culorile roșu și alb²⁷.

Exemplarul din colecția pe care o discutăm reprezintă clasa I (aurită) a acestei distincții și este într-o stare de conservare foarte bună.

CRUCEA COMEMORATIVĂ A RĂZBOIULUI 1916–1918 (PL. II/10 [A-B])

Crucea comemorativă a războiului 1916–1918 a fost înființată prin Decretul regal nr. 1744 din 8 Iulie 1918 și era oferită „tuturor militarilor și asimilaților de orice grad cari au luat parte la campania 1916–1918 și cari au fost însumați, atașați sau întrebuițați cu diferite însărcinări la corpurile de trupă ori la serviciile militare” (*Art. 2*) dar și „funcționarilor civili și persoanelor cari neapartinând deadreptul oștirii au fost chemate la un serviciu efectiv și permanent pe lângă armata noastră” (*Art. 3*)²⁸.

Decorația reprezenta o cruce din fier cu fond negru (40 x 40 mm) și extremitățile brațelor de formă

²² IONESCU 1915: 91; IVĂNCEANU *et al.* 1927: 149.

²³ CALIANU 2006: 29–30, Nr. II.11.1, II.12.1 și II.13.1; CIUREA 2011: 40–41, Nr. 54–59.

²⁴ Medalia a fost acordată până în 1931, când a fost scoasă din uz, v. CATONE, ȘERBĂNESCU, BEDIVAN 1992: 26.

²⁵ IONESCU 1915: 92 (*Art. 4 și 5*); CALIANU 2006: 30, Nr. II.14.1.

²⁶ CALIANU 2006: 45, nr. III.5.1; CIUREA 2011: 88–90, Nr. 135–137

²⁷ CALIANU 2006: 45.

²⁸ IVĂNCEANU *et al.* 1927: 125.

romboidală. În mijloc se găsea un medalion circular cu un diametru de 13 mm, ce avea pe avers monograma regelui Ferdinand (două litere F afrontate cu coroana regală deasupra) și, pe revers, anii războiului, 1916–1918²⁹. Panglica era formată din patru dungi albastru-închis verticale, alternate cu trei dungi verzi. Pe panglică puteau fi atașate o serie de barete metalice pe care erau înscrise localitățile sau zonele unde au luptat recipienții decorațiilor. În total se cunosc 11 astfel de barete (*Ardeal, Cerna, Jiu, Carpați, Oituz, București, Turtucaia, Dobrogea, Mărăști, Mărășești, Tg. Ocna*)³⁰, la care, ulterior, au mai fost adăugate trei noi barete: *Dunărea, 1918 și 1919*, legate de campania în Ungaria³¹. În fine, alte trei barete (*Siberia* – pentru voluntarii ardeleni din Siberia, *Italia* – pentru ardelenii ce au luptat de partea aliaților pe Piave și la Asiago și *Tradiție* – pentru ofițerii activi descendenți ai celor decorați) au fost instituite după încheierea războiului³².

Medalia era însoțită de un brevet acordat în numele regelui și semnat, după caz, de Ministrul de Război sau ofițerii comandanți de brigadă și regiment (*Art. 13*)³³.

În colecția Institutului de Arheologie există un frumos exemplar al acestei distincții, cu baretele *1918 și 1919* atașate pe panglică, fapt ce ne poate permite să presupunem că posesorul medaliei a luat parte la campania din Ungaria, în ultimele operațiuni militare ale armatei române. Din nefericire, în lipsa brevetului sau a altor informații, numele său va rămâne necunoscut.

MEDALIA „VICTORIEI” (PL. III/11 [A-B])

La sfârșitul Primului Război Mondial țările aliate victorioase au hotărât crearea unei medalii comemorative care să celebreze victoria în conflictul ce a rămas în conștiința colectivă drept „marele război pentru civilizație”³⁴. Astfel, prin Decretul regal nr. 3390 din 20 Iulie 1921 se institua și la noi Medalia „Victoriei”, pentru „a se comemora Frăția de arme stabilită între armele aliate în războiul mondial...”³⁵. Distincția era conferită „ofițerilor, gradelor inferioare, combatanți, cari au luat parte efectivă în luptă, la părțile active, în războiul pentru întregirea neamului, precum și tuturor medicilor armatei ori unde ar fi făcut ei serviciu la 15/28 August 1916 – 18/31 Martie 1921” (*Art. 1*)³⁶.

Medalia era confecționată din bronz, având un diametru de 36 mm. Pe avers era simbolizată Victoria sub forma unei femei înaripate, în picioare, ce ține în mâna dreaptă o spadă cu vârful în jos, iar în cea stângă, o ramură de palmier. Pe revers, într-o coroană de frunze de stejar străpunsă de o halebardă se găsea inscripția MARELE RĂZBOI PENTRU CIVILIZAȚIE. Pe toată circumferința reversului era reprezentat un lanț cu 20 de zale, pe care erau vizibile 10 din țările combatante în cadrul alianței³⁷. Panglica era comună tuturor decorațiilor de acest tip, având coloritul a două curcubeie ce își suprapun la mijloc culoarea roșie³⁸.

Medalia era însoțită de un brevet acordat în numele regelui, iar portul ei pe piept era reglementat spre a fi așezată imediat după Crucea comemorativă a războiului 1916–1918³⁹.

Piesa prezentată de noi se află într-o stare de conservare destul de bună, păstrând inclusiv panglica originală. La o analiză mai atentă a reversului se poate observa litera N întoarsă în numele țărilor participante. Acesta este doar una din numeroase variante bătute (alături de o alta ce folosește C în loc de G), despre care se spune că ar reprezenta versiunile neoficiale ale decorației.

²⁹ Ca urmare a campaniei militare din Ungaria comunistă a lui Bela Kun, în 1919, s-a instituit o nouă medalie similară, dar care avea pe revers anii 1916–1919 (vezi CIUREA 2011: 85, Nr. 129). Pentru descrierea acestei medalii, vezi CATONE, ȘERBĂNESCU, BEDIVAN 1992: 24; CALIANU 2006: 43, Nr. III.3.1.

³⁰ IVĂNCEANU *et al.* 1927: 126

³¹ CIUREA 2011: 84.

³² CALIANU 2006: 43–44, Nr. III.3.3–III.3.5; CIUREA 2011: 86–87, Nr. 131–133.

³³ IVĂNCEANU *et al.* 1927: 127.

³⁴ Această formulare a fost inscripționată pe reversul tuturor medaliilor de acest tip, bătute de țările aliate.

³⁵ IVĂNCEANU *et al.* 1927: 129.

³⁶ IVĂNCEANU *et al.* 1927: 129.

³⁷ SAFTA *et al.* 1993: 142; CALIANU: 2006: 44–45, Nr. III.4.1; CIUREA 2011: 87–88, Nr. 134–135.

³⁸ SAFTA *et al.* 1993: 142.

³⁹ IVĂNCEANU *et al.* 1927: 130.

MIHAI I AL ROMÂNIEI (1927 – 1930 și 1940 – 1947)

MEDALIA „FERDINAND” (PL. III/12 [A-B])

După moartea regelui Ferdinand, „pentru a se perpetua amintirea Regelui Ferdinand I, întemeietorul unității naționale și pentru a distinge pe cei cari prin activitatea lor națională sau prin faptele lor militare au contribuit în mod deosebit la realizarea unirii tuturor Românilor, sau pentru cei cari în viitor își vor câștiga merite excepționale față de țară se instituie pe ziua de 10 Mai 1929, ordinul Ferdinand I” (*Art. I*). Împreună cu acesta era instituită și Medalia Ferdinand „menită a distinge munca și jertfele pentru cauza națională” (*Art. 3*)⁴⁰.

Medalia era confecționată din bronz, de formă rotundă cu un diametru de 32 mm. Pe avers era reprezentată efigia regelui Ferdinand, alături de inscripția FERDINAND I REGE AL ROMÂNIEI, în vreme ce pe revers se afla cifrul regal în forma unei cruci, iar deasupra și dedesubtul său, anii 1914 și 1927⁴¹. Deasupra medaliei era așezată coroana regală prinsă cu un anou de panglica de culoare albastru-închis, cu o dungă roșie pe mijloc⁴².

Există mai multe variante ale acestei medalii legate în special de reprezentarea efigiei regelui (unele reprezintă efigia oficială iar altele masca mortuară a regelui), dar și versiunile pentru civili și militari (caz în care erau atașate două spade încrucișate pe panglică)⁴³.

Exemplarul din colecția Institutului de Arheologie din Iași are cele două spade încrucișate pe panglică, semn că posesorul său trebuie să fi fost, probabil, cadru militar. În ceea ce privește efigia regelui, acest model poartă reprezentarea măștii sale mortuare.

CAROL AL II-LEA AL ROMÂNIEI (1930 – 1940)

MEDALIA A.R.P.A. (PL. III/13 [A-B])

Medalia A.R.P.A a fost instituită de regele Carol al II-lea ca medalie comemorativă la împlinirea a șase ani de la înființarea Asociației Române pentru Propaganda Aviației, o asociație civilă ce a activat în perioada interbelică, având drept scop sprijinirea dezvoltării aviației.

Medalia a fost instituită în anul 1932 și a apărut în variante în anii 1933 și 1934. Ea este realizată din bronz (cu diametrul de 35 mm) purtând pe avers efigia regelui Carol al II-lea și inscripția M.S. REGELE CAROL II AL ROMÂNIEI, iar pe revers, o elice de avion flancată de două aripi stilizate; inscripția centrală este ARPA 1927-1933, înconjurată pe margine de ȘASE ANI DE MUNCĂ PENTRU FLOTA NAȚIONALĂ AERIANĂ⁴⁴. Panglica reprezintă culorile tricolorului dispuse în dungi verticale.

După cum se poate observa și în cazul exemplarului prezentat de noi, pe avers, sub efigia regelui, apare semnătura gravorului R. Fössler.

* * *

Medaliile și decorațiile prezentate mai sus și aflate astăzi în colecția numismatică a Institutului de Arheologie din Iași sunt variate și aflate într-o stare de conservare excelentă. Nu poate fi exclusă posibilitatea ca întreg lotul sau o mare parte din el să fi aparținut unei singure persoane, care a luat parte probabil la luptele din Primul Război Mondial. Totuși, atâta timp cât nu cunoaștem niciun fel de informații despre acesta, afirmațiile noastre au doar o valoare ipotetică. Cu toate acestea, considerăm benefică prezentarea acestor piese, cu atât mai mult cu cât, prin valoarea lor simbolică, ele reprezintă mărturii palpabile asupra istoriei noastre din ultimele două veacuri.

⁴⁰ Decret regal nr. 1537 publicat în M.O. nr. 107 din 18 Mai 1929 (partea I): 3766.

⁴¹ SAFTA *et al.* 1993: 145; CALIANU 2006: 47, Nr. IV.2.3.

⁴² CIUREA 2011: 117.

⁴³ CIUREA 2011: 117–120, Nr. 174–177. O altă opinie susține că Medalia Ferdinand cu spade a fost acordată „...voluntarilor, în special ardeleni și bucovineni, care au luptat în cadrul armatei române sau în cadrul unor armate aliate”, vezi <http://canord.presidency.ro/Istoric.htm> (accesat la data de 08.05.2015, ora 12.50)

⁴⁴ CIUREA 2011: 215, Nr. 298.

BIBLIOGRAFIE

*** *Monitorul Oficial al României*, nr. 107 (Partea I) din 18 Mai 1929.

- CALIANU 2006 Calianu, E., *Decorațiile românești de la Cuza-Vodă la regele Mihai I*, Ed. Eminescu, București.
- CATONE, ȘERBĂNESCU, BEDIVAN 1992 Catone, Ș., Șerbănescu, N., Bedivan, D., *România. Decorații 1859–1991*, Ed. Cover, București.
- CIUREA 2011 Ciurea, C., *Decorații România: Al. I. Cuza–2010*, Ed. Editgraph, Buzău.
- IONESCU 1915 Ionescu, N. T., *Decorațiunile române. Ordine, cruci și medalii*, Ed. C. Sfetea, București.
- IVĂNCEANU *et al.* 1927 Ivănceanu, V., Sterescu, P. P., Ionescu, P., TâmpEANU, C., *Ordine, cruci și medalii române. Istoric, legi și regulamente*, Imprimeria statului, București
- SAFTA *et al.* 1993 Safta, I., Jipa, R., Velter, T., Marinescu, F., *Decorații românești de război 1860–1947*, Ed. Universitaria, București.

<http://canord.presidency.ro/Istoric.htm> (accesat la 08.05.2015).

http://ro.wikipedia.org/wiki/Crucea_Trecerea_Dun%C4%83rii (accesat la 05.05.2015).

LIST OF ILLUSTRATIONS

- Pl. I. 1 [a-b]. Crossing of the Danube Cross (1878); **2** [a-b]. Order of the Crown of Romania, Officer class/civilian (md. 1881); **3-4** [a-b]. Order of the Crown of Romania, Knight class/civilian (md. 1881); **5** [a-b]. The medal for Valour and Faith, 1st class/civilian (md. 1903).
- Pl. II. 6-7 [a-b]. Carol I Jubilee Medal, civilian (1906); **8** [a-b]. Reward for Work in Education Medal, 2nd class (1907); **9** [a-b]. The Medal for Merit in School Building, 1st class (1923); **10** [a-b]. WW1 Commemorative Cross 1916–1918 (1918).
- Pl. III. 11 [a-b]. The Victory Medal (1921); **12** [a-b]. Ferdinand I Commemorative Medal with swords/military (1929); **13** [a-b]. The A.R.P.A. Medal (1933).

Pl. I. 1 [a-b]. Crucea „Trecerea Dunărei” (1878); 2 [a-b]. Ordinul „Coroana României”, în grad de ofițer/civil (md. 1881); 3-4 [a-b]. Ordinul „Coroana României”, în grad de cavaler/civil (md. 1881); 5 [a-b]. Medalia „Bărbăție și credință”, clasa I/civil (md. 1903).

Pl. II. 6-7 [a-b]. Medalia jubiliară Carol I, civil (1906); 8 [a-b]. Medalia „Ca răsplată a muncii pentru învățământ” clasa a II-a (1907); 9 [a-b]. Medalia „Răsplata muncii pentru construcțiuni școlare”, clasa I (1923); 10 [a-b]. Crucea comemorativă a războiului 1916–1918 (1918).

Pl. III. 11 [a-b]. Medalia „Victoriei” (1921); 12 [a-b]. Medalia „Ferdinand” cu spade/militar (1929); 13 [a-b]. Medalia A.R.P.A. (1933).